

Соціальна політика

УДК 331.55:316.422:008:332.1
JEL O15, I28, R28

Л. К. Семів

Вплив новітніх явищ освітньої міграції на політику модернізації соціально-культурної сфери регіону

Розкрито роль новітніх явищ освітньої міграції у формуванні політики модернізації соціально-культурної сфери регіону в розрізі контекстів: ціннісного, свободи руху знань, інтеграційного. Вказано на зростання ролі ціннісного контексту щодо подолання знецінення та збереження інтелектуального капіталу країни, регіону, окремої людини та його впливу на формування інноваційної культури громадян України. Наголошено на необхідності врахування форм реалізації свободи руху знань (академічна мобільність українських студентів, внутрішньо – та міжрегіональна освітня міграція, міжрегіональна освітня міграція із зони АТО та АР Крим, академічна мобільність іноземних студентів) у заходах політики модернізації соціально-культурної сфери регіону. Визначено основні напрями політики модернізації соціально-культурної сфери регіону, формування та реалізація якої зумовлені особливостями інтеграції освітніх мігрантів у місцеву культуру та середовище.

Ключові слова: модернізація, політика модернізації соціально-культурної сфери, регіон, освітня міграція, ціннісний підхід, свобода руху знань, інтеграція.

У кін. ХХ ст. – на поч. ХХІ ст. у нових координатах суспільного розвитку змінюється уява про місце людини в глобалізованому світі, окреслюються нові соціальні орієнтири і нові ролі, трансформуються ціннісні установки як індикатори складного процесу модернізаційних змін. Особливістю сучасного етапу модернізації на європейському рівні є поява «п'ятої свободи» – свобода руху знань (поряд з існуванням чотирьох свобод руху: капіталу, робочої сили, товарів і послуг). Створені в результаті зазначених процесів «Європейський простір вищої освіти» і «Європейський простір досліджень» виробили інституціональні умови для активізації академічного руху студентів, викладачів і дослідників. В Україні ж після 23 років державної незалежності потужними освітніми центрами, які притягують міжрегіональні потоки студентів, стали практично всі регіони України. Вільний вибір місця навчання, між- і внутрішня регіональна освітня мобільність відбуваються не тільки через процеси вступу у ВНЗ, але й через спрощене переведення студентів з одного ВНЗ до іншого шляхом трансферу та накопичення кредитів ECTS. Переїзд на навчання в інший регіон відкриває перед молоді людиною нові можливості інтеграції в мовно-культурний простір, знайомство з історією, релігією, традиціями, побутом. Отже, багатоманіття освітніх потоків визначає також і специфіку соціальної інтеграції освітніх мігрантів.

Мета статті – визначити основні заходи політики модернізації соціально-культурної сфери регіону, формування та реалізація якої зумовлена новітніми явищами у розвитку освітньої міграції (контекст: ціннісний, свободи руху знань, інтеграційний); розкрити особливості української моделі соціальної інтеграції освітніх мігрантів.

Ціннісний контекст. У дослідженнях питань щодо ціннісних орієнтацій українських громадян як важливого індикатора трансформації соціогуманітарної сфери домінує теза, що прагнення України увійти в коло європейських країн апіорі означає дотримання на всіх рівнях європейської людиноцентричної системи цінностей, у низці яких не тільки повага людської гідності, свобода, демократія,

рівність, верховенство закону й повага прав людини, а також толерантність і політика мультикультуралізму [1].

З часу державної незалежності відбувається трансформація ціннісних установок різних соціальних груп, окремих суб'єктів, особливо суб'єктів творчої, інноваційної діяльності. Модернізаційні зміни творяться в середовищі життєдіяльності тих соціальних груп, трудовий та інтелектуальний потенціал яких збільшує система освіти і науки, через що вони стають основним ресурсом соціально-економічного розвитку країни, регіону [2]. Отже, крім політичної й економічної сфер суспільного життя, актуалізується також модернізація соціальної, культурної, духовної сфери.

На новітньому етапі модернізації (переходу до постіндустріального суспільства) важливим завданням політики соціально-культурної модернізації як на державному, так і на регіональному рівні має бути подолання знецінення та збереження інтелектуального капіталу країни, регіону, окремої людини. Оскільки сьогодні негативний вплив на кількість і якість інтелектуального капіталу має масова трудова еміграція українського населення (відплив висококваліфікованих кадрів, інтелекту), тому у політиці соціально-культурної модернізації регіону необхідно враховувати рівень значущості та задоволеності ціннісними орієнтирами студентської, наукової молоді, науково-педагогічних працівників, науковців як потенційних суб'єктів збагачення чи руйнації інтелектуального капіталу регіону.

За дослідженнями науковців Інституту регіональних досліджень НАН України ціннісних орієнтацій представників інтелектуальної еліти (науковців, студентів) Західного регіону України (жовтень-грудень 2012 р.) існує суттєве розходження між значущістю і рівнем задоволеності цінностями, які є важливими для формування людського капіталу. Розрив між значущістю та задоволеністю цінностями (рівень отриманих знань, освіти, умови доступу до ІКТ, участь в обміні інформацією та її розповсюдженні, прояв ініціативи, свобода творчості, гнучке керування своїм робочим часом, умови навчання, можливості інтелектуального і духовного розвитку тощо), що свідчить про невирішеність проблем у розвитку відповідних сфер, можна також тлумачити і як індикатор низької якості інноваційної культури українських громадян. Тому серцевиною політики соціально-культурної модернізації мають бути заходи щодо забезпечення нової якості інноваційної культури. Трактування інноваційної культури як нової означає, що вона стає сучасною модерною цінністю, виходить за межі поняття технічних інновацій, розповсюджується в різних сферах людської діяльності (освітній, науковій, політичній, ЗМІ, загальнокультурній). Оскільки знання мають тенденцію до морального застаріння, тому й сама інноваційна культура не залишатиметься незмінною [4].

У ХХІ ст. у політику соціально-культурної модернізації регіону необхідно залучити заходи з формування освітньо-наукового комплексу регіону. Співпраця освіти, науки з бізнес-середовищем регіону дозволить: перебудувати взаємовідносини між державою, освітніми, науково-дослідними установами та бізнесом у сфері продукування та комерціалізації інновацій (концепція «потрійної спіралі» Генрі Етцковіча) [4]; задіяти ефективні механізми інноваційного обміну в системі «університет, бізнес, держава»; створити на регіональному рівні спеціалізованих організацій підтримки інновацій – технопарків, бізнес-інкубаторів, технологічних фірм тощо. Сьогодні їх практична реалізація значно залежить від результативності впровадження Закону України «Про вищу освіту» (вересень 2014 р.). Крім того, необхідно, щоб заходи політики соціально-культурної модернізації були узгоджені із заходами регіональної соціально-економічної політики як необхідної умови зростання результативності праці представників інтелектуальної еліти, збагачення їхньої інноваційної культури та зменшення «потенціалу неповернення» громадян України з-за кордону.

Контекст свободи руху знань. Для формування «Європейського простору вищої освіти» Болонська декларація визнала необхідність розвитку академічної мобільності студентів, викладачів, дослідників й адміністративного персоналу, що посилює можливості для особистісного росту, розвитку міжнародної співпраці у цій сфері, підвищує якість вищої освіти і наукових досліджень, сприяє зміцненню поняття європейського громадянства, а також реалізації особистості, розвитку міжкультурного розуміння. Такі навички високо цінуються на міжнародному ринку праці, а отже академічно мобільні студенти отримують більші можливості для працевлаштування.

Щороку в Україні активізується потік академічних міграцій за кордон у рамках різноманітних академічних обмінів і програм. МОН України оголошує конкурс з відбору на навчання студентів і аспірантів і стажування наукових і науково-педагогічних працівників у провідних вищих навчальних закладах і наукових установах за кордоном. Зростаючі обсяги охочих навчатися, проводити дослідження, стажуватися за кордоном є основою прогнозного сценарію європейських фахівців щодо академічної мобільності. До 2020 р. кількість молодих європейців віком від 16 до 29 років, які отримуватимуть можливість навчатися за кордоном, має досягти 50% контингенту студентів, молодих дослідників; щороку за кордон мають їхати навчатися 6% всіх студентів університету та 3,5% студентів професійних шкіл [5].

На розвиток подій саме за таким сценарієм вказують опитування серед 30-річних працевлаштованих фахівців з вищою освітою (2013 р.). Кожен другий з них серйозно налаштований емігрувати з України через причини політичного, економічного, соціального, професійного характеру [6]. За іншими даними [7], українська внутрішня (внутрішньо- та міжрегіональна) мобільність приваблює 43,9% опитаних осіб, а міжнародна мобільність – 69,6%. Проте реально у таких обмінах брали участь лише 1,9% опитаних, у програмах обміну із закордонними ВНЗ – лише 4,6%. Отже, міграційні настрої української молоді відображають високий рівень потенціалу міграції за освітнім фактором. Відтак політика соціально-культурної модернізації регіону має містити механізми залучення інтелектуального потенціалу молоді в інноваційне середовище регіону.

Контекст інтеграції. Сучасний процес глобалізації визначає взаємозалежність та інтеграцію країн, суспільств, економік і культур. Повною мірою це відноситься до суб'єктів освітньої мобільності, навчання яких закордоном дозволять набути нові знання за перспективними напрямками науки, ближче познайомитися з іншою культурою, покращити знання з іноземної мови, отримати досвід міжкультурного спілкування. Здебільшого українські студенти, дослідники прагнуть використовувати освітні стипендії (навчання, стажування) як трамплін, щоб залишитися на Заході для працевлаштування. Але за можливість вдалого вирішення власного професійного майбутнього вони вимушені соціально інтегруватися (вживатися) в чужу культуру та інше середовище життєдіяльності.

Розгортання зазначених процесів на європейському континенті зобов'язує включати в коло наукових розвідок, крім завдань, пов'язаних суто з процесами інтелектуальної, освітньої мобільності (визначення обсягів мобільності іноземних студентів, дослідників; умови навчання, стажування, науково-дослідної роботи в країнах перебування; групування країн за ознакою «в'їзд – виїзд студентів», механізми досягнення гармонійності в освітніх потоках як відображення привабливості освітніх систем тощо [8]), також питання, які стосуються взаємовідносин освітніх мігрантів з місцевою культурою та середовищем життєдіяльності. При цьому мова йде про економічну, психологічну та соціокультурну адаптацію, тобто пристосування людини чи групи людей до умов нового соціокультурного середовища, а отже і до нових ціннісних орієнтацій, норм поведінки, традицій, ритуалів з тим, щоб прийняти нову культуру і благополучно жити в новому культурному середовищі [9].

За теорією Дж. Беррі, процес акультурації (процес взаємовпливу культур, сприйняття одним народом повністю чи частково культури іншого народу) пов'язується з двома основними проблемами: підтримка культури (важливість збереження культурної ідентичності) та участь в міжкультурних контактах [10]. За цим підходом існують чотири основні стратегії акультурації: асиміляція, сепарація, маргіналізація та інтеграція [9].

При дослідженні взаємодій приймаючого соціуму і мігрантів, у т. ч. освітніх, найпоширенішою є інтеграційна модель. Побудована на цій моделі соціальна інтеграція освітніх мігрантів у приймаюче суспільство визначає процес перетворення відносно самостійних, слабо зв'язаних між собою молодих людей, соціальних груп в єдину цілісну систему, яка базується на повазі всіх прав людини і основних свобод, на культурному і релігійному багатоманітті, соціальній справедливості і врахуванні їхніх особливих потреб. Попри універсальний характер [10], інтеграційні моделі у різних країнах мають свої особливості. Але спільним є те, що навчання й стажування за кордоном дозволяє не тільки отримувати нові знання за різними напрямками науки, але й сприяє ближчому знайомству з іншою культурою, дозволяє краще вивчити іноземну мову, отримати незамінний досвід навчання й життя в інтернаціональному колективі. Дані табл. 1 відображають тенденцію зростання за останні 5 років обсягів освітньої мобільності українських студентів за кордон, а отже зростання потенціалу залучення освітніх мігрантів у суспільство як повноправних його членів, як активних учасників функціонування сфер зайнятості, науки, досліджень, інших сфер діяльності в економіці зарубіжних країн.

Навчання, стажування, проведення наукових досліджень за кордоном сприяють соціальній інтеграції осіб у приймаючий соціум країн таким чином:

Таблиця 1

Кількість студентів-українців за кордоном (денна форма навчання) за 2008-2013 рр., осіб [11]

	Роки					2012/2013 рр до 2008/2009 рр., разів
	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	
Росія	4236	4055	4919	4644	...	...
Польща	2831	3499	4879	6321	9620	3,40
Німеччина	8557	8818	8830	8929	9044	1,06
Чехія	1046	1364	1456	1647	1782	1,70
Італія	800	1043	1314	1556	1727	2,16
США	1716	1727	1583	1535	1490	0,87
Іспанія	558	641	840	1114	1323	2,37
Франція	1349	1388	1447	1482	1282	0,95
Австрія	739	855	926	1055	1249	1,69
Канада	470	606	655	760	1097	2,33
Великобританія	535	605	670	825	905	1,69
Угорщина	829	896	862	763	803	0,97
Австралія	614	636	721	692	636	1,04
Болгарія	275	296	333	367	411	1,49
Швейцарія	292	318	336	38	371	1,27
Швеція	259	254	430	419	291	1,12
Туреччина	209	198	208	232	282	1,35
Латвія	61	259	214	183	188	3,08
Фінляндія	114	123	145	180	178	1,56
Молдова	271	235	202	157	165	0,61
Білорусь	186	182	180	181	152	0,82
Нідерланди	89	83	99	100	106	1,19

- іноземні студенти мають можливість доступу до соціального та культурного капіталів. У першому випадку – до капіталу, який сформований і зосереджений у мережі мігрантів-українців, у другому – вивчення й використання знання іноземних мов, ознайомлення з традиціями, побутом, святами приймаючої країни;
- час, проведений за кордоном, дозволяє освітнім мігрантам, дослідникам повною мірою відчувати місцевий менталітет, познайомитися з іншою культурою, покращити комунікативні здібності, отримати безцінний досвід інтернаціонального спілкування й виховання, скористатися шансом бути працевлаштованим для подальшого професійного розвитку;
- навчаючись за кордоном, студенти отримують більші шанси пройти стажування в провідних компаніях Європи, особливо ті студенти, які демонструють підвищену зацікавленість та активність щодо наукових і прикладних досліджень;
- зайнятість у період навчання допомагає отримати професійний досвід, який має полегшити працевлаштування після отримання диплома, що потенційно є великою перевагою при пошуку роботи.

Цьогорічна політична ситуація в країні вносить певні корективи у процеси освітніх міграцій, спричиняє суттєве зростання обсягів освітніх міграцій з Донецького регіону в інші регіони України. Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасомо окупованій території України» [12] дозволено приймати на навчання учнів із зони АТО та АР Крим на навчання до загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів інших регіонів України. Переселенці мають право здобувати або продовжувати здобувати певний освітній рівень на території інших регіонів України коштом Державного бюджету з наданням місць у гуртожитках на час навчання. У разі узгодження організаційних питань щодо прибуття студента з Донецького регіону на навчання слід очікувати збільшення кількості іноземних студентів у ВНЗ інших регіонів України. Отже, для більшості студентів Донецького регіону запропонована щонайменш на півроку форма продовження навчання формує нові особливості соціальної інтеграції молоді.

Результати дослідження переселенців з тимчасово окупованої території України та районів АТО до Львівської області (листопад 2014 р.) акцентують на нових проблемах соціальної інтеграції студентів-переселенців. Так, відповіді щодо найгостріших проблем нематеріального характеру, які турбують на новому місці перебування студентів, розподілилися так: 12,5% – неможливість бачитися із сім'єю; 87,5% – неприйняття іншого майбутнього України. Останню відповідь можна трактувати двояко. З одного боку, як високий рівень патріотизму освітніх мігрантів, які підтримують цілісність держави та розглядають Донецьку й Луганську області як невід'ємну частину України. З другого боку, ці відповіді можна розцінювати як небажання та побоювання інтеграції у приймаючу спільноту (труднощі співіснування в одному соціокультурному просторі, небажання міжкультурного спілкування, гострота мовного питання, відмова від етнічної та культурної приналежності тощо [13]).

Таким чином, новітні тенденції у внутрішньо- та міжрегіональних освітніх переміщеннях в Україні, палке бажання молоді реалізувати свій освітньо-професійний потенціал у закордонних ВНЗ акцентують на важливості формування політики соціально-культурної модернізації в регіоні з врахуванням новітніх тенденцій в освітній мобільності. Крім врахування соціальних інтересів різних верств населення, задоволення культурно-освітніх та інтелектуальних потреб, особливо молодих людей, регіональна політика соціокультурної модернізації спрямовується на виховання патріотизму – любові до рідної країни, що здійснюється через сім'ю, забезпечується безпосереднім соціальним оточенням через передавання певних культурних традицій, звичаїв, обрядів, вірувань.

Патріотичному вихованню сприяє формування готовності до захисту Вітчизни, поваги до чинного законодавства та засад демократичної, правової держави, поваги до української історії, видатних пам'яток культури.

За останні декілька років значно посилилася міграція іноземців до України з метою отримання вищої освіти. За даними Державної служби статистики, в Україні (на кінець 2012/13 н. р.) навчалось 61 тис. іноземних студентів з 152 країн. Попри важливу економічну вигоду від навчання іноземців в Україні (зростання доходів українських ВНЗ) [15], залишається низка невирішених проблем щодо адаптації іноземних студентів до навчання та проживання в Україні. Передусім це процес адаптації студентів-іноземців до нового мовного середовища. Крім подолання мовного бар'єра як найскладнішого елементу соціальної адаптації іноземних студентів в Україні, також потребує вирішення і проблема зниження психологічної напруги в процесі ознайомлення та адаптації до нового культурного середовища. Відмова від певного кола культурних цінностей, пошук компромісу співіснування двох протилежних культурних напрямів, нерівність культурних позицій іноземних громадян сповільнюють процес адаптації та інтеграції з українським суспільством та зі студентами з різних країн світу. Відкрита конфронтація та неповага до інших культур може призвести до зменшення кількості іноземних студентів, поширення негативної інформації про той чи інший навчальний заклад. Отже, для того, щоб навчання іноземних студентів в Україні стало змістовним елементом глобалізаційного та європейського вектора вищої освіти, необхідно посилити інтеграційну складову освітньої міграційної політики на рівні ВНЗ і регіону.

Новітні явища у розвитку освітньої міграції як важливої закономірності глобалізації, євроінтеграції, якій властиві нова, інноваційна за змістом система цінностей, феномен «свобод» руху знань», а також інтеграційні процеси мають бути відображені в політиці модернізації соціально-культурної сфери регіону. Серед її заходів важливими є: сприяння створенню умов для самореалізації студентської молоді, інтелектуального та творчого розвитку особистості молодого громадянина України, зростання його інноваційної культури; формування освітньо-наукового комплексу регіону, розробка механізмів інтеграції освіти, науки та бізнесу в регіоні; підтримка інноваційно-дослідницьких ініціатив студентської молоді, розширення форм їх стимулювання для студентів, які навчаються в Україні та за кордоном; розробка механізмів залучення інтелектуального потенціалу закордонних українських студентів для потреб розвитку регіону; формування інноваційного культурного середовища як протидії знеціненню та збереженню інтелектуального капіталу; організація та проведення міжнародних і всеукраїнських творчих і просвітницьких заходів для студентської молоді; розвиток мережі установ культурно-просвітницького та патріотичного спрямування для молоді, особливо в малих містах і селах; сприяння утвердженню патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських життєвих принципів молоді.

Список використаних джерел

1. Европейские ценности [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа : https://ru.wikipedia.org/wiki/Европейские_ценности
2. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень // Стратегічні пріоритети. – 2009 – №3(12). – С. 11-30. – Режим доступу : dniprograd.gov.ua/files/gumanitar-2020.pdf
3. К обществам знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО [Электронный ресурс]. – Сайт Юнеско, 2005. – 231 с. – Режим доступа : <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843r.pdf>
4. Галан Н. І. Японські університети у «потрійній спіралі»: приклад Тохоку // Наука та інновації. – 2010. – №3. – С. 55-65.
5. Report of the high level expert forum on mobility. Making learning mobility an opportunity for all // Expert Forum on Mobility. – 2008. – Retrieved from http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf
6. Межа можливостей. В Україні наростає нова потужна міграційна хвиля [Електронний ресурс] // Кореспондент. – 2013. – №1. – С. 16-19. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/journal/1474512>

7. Входження національної системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження : аналіт. звіт / кер. авт. кол. Т.В. Фініков. – К.: Таксон, 2012. – 54 с.
8. The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report / Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. – Brussels, 2012. – 220 p. Retrieved from : <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>
9. Баранова Е. С. Психология о миграции. Адаптация к новой культурной среде. Типы адаптации [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа : <http://au-migration.narod.ru/Diplom/72.htm>
10. Berry J. W. Cross-cultural psychology: research and application / J. W. Berry, Y. N. Poortinga, M. N. Segall, P. R. Dasen. – New York: Cambridge University Press, 1990.
11. Стадний С. Кількість студентів-українців за кордоном (денна форма навчання) + інтерактивний графік [Електронний ресурс] / Центр дослідження суспільства. – 2014. – 12 лютого. – Режим доступу : <http://www.cedos.org.ua/uk/other/56-women>
12. Про зарахування учнів до загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів : Лист Міністерства освіти і науки України від 18.07.2014 № 1/9-366 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2614
13. Знась І. Переселенці вважають патріотизм львів'ян «ефемерним» [Електронний ресурс] // Zaxid.net. – 2014. – 23 вересня. – Режим доступу : http://zaxid.net/news/showNews.do?pereselentsi_vvazhayut_patriotizm_lvivyan_efemernim&objectId=1323462
14. Бочева Г. Іноземні студенти в Україні: освіта чи експлуатація? [Електронний ресурс] / Г. Бочева, О. Бондаренко, І. Холоднович / Центр міжнародних проєктів «Євроосвіта». – Режим доступу : <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1808>
15. Вовканич С. Й. Ідеологічні засади державотворення в системі стратегізації регіональної політики, національної економіки та безпеки України / С. Й. Вовканич // Регіональна економіка. – 2014. – №4(74). – С. 7-23.

References

1. Wikipedia (n.d.). *Yevropeyskiye tsennosti [European values]*. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/Европейские_ценности [in Russian].
2. National Institute of Strategic Studies (2009). *Kontseptsiya humanitarnoho rozvytku Ukrayiny na period do 2020 roku [The concept of human development of Ukraine till 2020]*. *Stratehichni priorityety – Strategic Priorities*, 12(3), 11-30. Retrieved from dniprorada.gov.ua/files/gumanitar-2020.pdf [in Ukrainian].
3. UNESCO (2005). *Towards Knowledge Societies. The UNESCO World Report*. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843r.pdf> [in Russian].
4. Halan, N. I (2010). *Yapons'ki universytety u «potriyniy spirali»: pryklad Tokhoku [Japanese Universities in triple whirlpool: example of Tochu]*. *Nauka ta innovatsiyi – The Journal of Science and Innovations*, 6/3, 55-65. [in Ukrainian].
5. European Commission (2007). *Making learning mobility an opportunity for all: Report of the High Level Expert Forum On Mobility*. Retrieved from: http://www.eurodesk.si/fileadmin/user_upload/doc/4_mladinska_politika/0_Ucna_mobilnost/mobilityreport_en.pdf
6. Correspondent: electronic journal (2007). *Mezha mozhlyvostey. V Ukrayini narostaye nova potuzhna mihratsiyna khvylya [The limit of possibilities. The new migration wave grows in Ukraine]*. *Korespondent – Correspondent*, 1, 16-19. Retrieved from: <http://ua.korespondent.net/journal/1474512> [in Ukrainian].
7. Finikov, T. V. (Ed.). (2012). *Vkhodzhennya natsional'noyi systemy vyshchoyi osvity v yevropeys'kyi prostir vyshchoyi osvity ta naukovoho doslidzhennya [Joining the national system of higher education in the European Space of Higher Education and Scientific Research]*. Kyiv: Takson. [in Ukrainian].
8. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (2012). *The European Higher Education Area in 2012. Bologna Proces Implementation Report*. Retrieved from <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>
9. Baranova, E. S. (2011). *Psikhologiya o migratsii. Adaptatsiya k novoy kul'turnoy srede. Typy adaptatsii [Psychology of migration. Adapting to a new culture. Types of adaptation]*. Retrieved from <http://au-migration.narod.ru/Diplom/72.htm> [in Russian].
10. Berry, J. W., Poortinga, Y. N., Segall, M. N., & Dasen, P. R. (1990). *Cross-cultural psychology: research and application*. – New York: Cambridge University Press.
11. Stadnyj, Y. (2014, February) *Kilkist studentiv-ukrajinciv za kordonom (denna forma) + interaktyvnyj grafik [The number of Ukrainian students abroad (full time studies) + interactive chart]*. *Website of Center for Research Society*. Retrieved from: <http://www.cedos.org.ua/uk/other/56-women> [in Ukrainian].
12. Ministry of Education and Science of Ukraine (2014). *Pro zarachuvannina uchniv do zagalnoosvitnich ta profesijno technichnykh navchalnykh zakladiv [About admission of pupils to schools and professional schools]*. Resolution on July 18 2014. № 1/9-366. Retrieved from: www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2614 [in Ukrainian].
13. Znas I. (2014, September 23). *Pereselentsi vvazhajut patriotizm lvivian efemernym [The settlers think that Lviv patriotism is ephemeral]*. *Zaxid.net*. Retrieved from http://zaxid.net/news/showNews.do?pereselentsi_vvazhayut_patriotizm_lvivyan_efemernim&objectId=1323462 [in Ukrainian].

14. Bocheva, H., Bondarenko, O., & Kholondovych, I. (n.d.). Inozemni student v ukrainia: osvita chy ekspluatacija? [Foreign students in Ukraine: education or exploitation?]. Website of Centre for International Projects "Yevroosvita". Retrieved from <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1808> [in Ukrainian].
15. Vovkanych, S. Y. (2014). Ideolohichni zasady derzhavotvorennya v systemi stratehizatsiyi rehional'noyi polityky, natsional'noyi ekonomiky ta bezpeky Ukrainy [Ideological foundations of state building in the system of strategics of regional policy, national economy and security of Ukraine]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 74(4), 7-23. [in Ukrainian].

Semiv L. K. The impact of new phenomena of educational migration on the policy of socio-cultural sphere modernizing in the region.

At the end of the XX century – at the beginning of XXI century the processes of globalization and European integration transformed values of the people called "fifth freedom" – the freedom of movement of knowledge. In Ukraine, free choice of education opens up new opportunities for a young man in integrating linguistic and cultural space, familiarity with the history, religion, traditions, way of life, and also determine the specific social integration of educational migrants. In the article the main policy measures modernizing social sphere of the region, the formation and implementation of which is due to the latest events in the development of educational migration (context: values, freedom of movement of knowledge, integration). In politics, social and cultural modernization of the region should take into account the significance level of satisfaction and value orientation carrier's intellectual capital of the region. The gap between importance and satisfaction values author considers as an indicator of poor quality innovative culture Ukrainian citizens. Politics socio-cultural modernization of the region should include mechanisms to ensure quality of the new culture of innovation. A great role of cooperation in education, science and business environment in the region, it will enable efficient sharing of innovative mechanisms in the "university, business, the state". Academic mobility of students, teachers, researchers improves the quality of education and research, promotes intercultural understanding, increasing employment opportunities for young people. Politics socio-cultural modernization of the region should include mechanisms to attract intellectual potential of youth in an innovative environment of the region. The deployment process of educational mobility in Europe requires the study of issues related to the relationship education workers in the local culture and environment of life. In the study of the interactions of the host society and immigrants is the most common integration model that different countries have their own characteristics. But common is the fact that education and training abroad can not only acquire new knowledge in different areas of science, but also promotes closer acquaintance with another culture allows better learn a foreign language, get irreplaceable learning experience life in an international team. This year's political situation makes some adjustments in the educational process migration causes a substantial increase in educational migration from the Donetsk region to other regions of Ukraine. So, the newest phenomenon in the development of education as an important migration patterns of globalization, European integration, which is characteristic of new, innovative in content values, the phenomenon of "freedom" movement of knowledge "and the integration process should be reflected in the policy of modernization of the social sphere of the region. Its activities are important: facilitating the creation of conditions for self students, intellectual and creative development of the individual young citizen of Ukraine, the growth of its innovative culture; formation educational - scientific complex region, development of mechanisms for the integration of education, science and business in the region; support innovative research initiatives of students, expanding forms of incentives for students studying in Ukraine and abroad; develop mechanisms to attract foreign Ukrainian intellectual potential students for the needs of the region; create innovative cultural environment as counter depreciation and preservation of intellectual capital; organization and conduct of international and national creative and educational activities for students; development of the network of cultural and educational and patriotic youth, especially in small towns and villages; promoting the patriotism of spirituality, morality and formation of human life principles of youth.

Key words: modernization, modernization policy of social and cultural sphere, region, education, migration, values-freedom movement of knowledge integration.

Семів Любов Казимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління персоналом Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (e-mail: semivlk@rambler.ru).

Semiv Lyubov Kazymyryvna – Doctor in Economics, Professor, Head of the Department of Economics and Personnel Management of the Lviv Institute of Banking of the University of Banking of the NBU (e-mail: semivlk@rambler.ru).

Надійшло 05.03.2015 р.